

USPIJEH UČENIKA U KATEGORIJI GRČKI JEZIK – KLASIČNE GIMNAZIJE

%	IME I PREZIME	ŠKOLA	MENTOR	GRAD
1.	Josip Cota	Nadbiskupska klasična gimnazija	Vesna Lalić Pušić	Zagreb
2.	Nikolina Matušić	KG Ruđera Boskovića	Marija Marišić Čizmić	Zagreb
3.	Zrinka Polančec	Klasična gimnazija	Inga Fröbe Naprta	Split
4.	Bernard Dukić	KG don Frane Bulić	Josip Dukić	Zagreb
5.	Sonja Viktorija Anić	Klasična gimnazija	Ondina Mirt Puškarić	Split
6.	Ana Jurčić	KG don Frane Bulić	Josip Dukić	Split
7.	Ana Ozretić	KG don Frane Bulić	Josip Dukić	Split
8.	Eugen Zvonimir Čanić	Klasična gimnazija	Ariana Stepinac Kapetanović	Zagreb
9.	Franjo Banović	Pazinski kolegij	Milica Maligec	Pazin
10.	Filip Budić	Klasična gimnazija	Inga Fröbe Naprta	Zagreb
11.	Martina Filipan	Nadbiskupska klasična gimnazija	Vesna Lalić Pušić	Zagreb
12.	Mia Jeromela	Pazinski kolegij	Milica Maligec	Pazin
13.	Petra Lovasić	Klasična gimnazija	Ondina Mirt Puškarić	Zagreb
14.	Anamarija Tokić	Nadbiskupska klasična gimnazija	Vesna Lalić Pušić	Zagreb

U Zagrebu, 21. lipnja 2010.

Zdravka Martinić-Jerčić, prof,
predsjednica Državnog povjerenstva

Zlatko Šešelj

Slobodan Prosperov Novak:
VJEŽBANJE RENESANSE,
Algoritam, Zagreb, 2008.

Čitati tekstove Slobodana Prosperova Novaka uvijek je čitatelju radost, prije svega zbog toga što piše izuzetno dinamičnim i zanimljivim stilom, a osim toga što njegovo pisanje književnopovijesnih tema uvijek odzvanja sintezom mnoštva pojava, njihovih uzroka, tokova i posljedica, njihovih veza s drugim fenomenima i to jednako tako povijesnim kao i književnim ili umjetničkim u najširem značenju toga pojma. Jednako tako – a to je ona „sol“ pripovijedanja, jer su njegovi tekstovi uvijek i pripovijedanja – književne pojave: autore, tekstove, izdavače, književne krugove, situira u realan svijet koji cijelu produkciju uokviruje i, zapravo, omogućuje. Težački i ribarski svijet, svijet (malo)građana srednjovjekovnih polisa na istočnoj jadranskoj obali sa svim njegovim vrlinama i još više manama, sa zavistima i uhodama, s urotama i pobunama, s udajama i prijevarama, sve su to bitni parametri pod čijim se osvjetljenjem djelovanje pojedinih umnika i maloumnika čini nekako bližim i jasnijim, i, neka nam bude oprošteno, simpatičnijim.

U takvu stilu napisao je Slobodan Prosperov Novak svojevrsni pogled u hrvatsku književnu renesansu i to za svoje američke studente na sveučilištu Yale na kojem predaje, bar tako saznajemo već na koricama ove knjige od 258 stranica netto gustoga i podacima nabijena teksta.

Renesansu na hrvatskom prostoru Prosperov Novak promatra kao izuzetno dinamičan proces koji započinje u prvoj polovici 15. stoljeća, kako autor sam kaže: „Ne treba začetak domaće renesanse baš uvijek tražiti u datumima velikih bitaka pa niti u godinama rođenja ili smrti važnih pisaca, a još manje u susretima renesansnih Hrvata s glasovitim osobama onoga vremena. Taj početak osluhnut ćemo upravo u tišini humanističkog studija Jurja Benje.“ (str. 8), da bi njezin kraj označio početkom 17. stoljeća, jednim drugim, bizarnim,

podatkom: „Najsavršeniji mjerni instrument svake povijesne kronologije ipak su pojedinačne sudbine anonimnih ljudi /.../ Najlogičniji završetak hrvatske renesanse zato valja tražiti daleko od knjiga. Možda se skriva u nekom slučajno zabilježenom vojničkom uzviku s turske granice 1603. godine, a ne recimo, u pojavi prve hrvatske gramatike Bartula Kašića u Rimu 1604. U takvom jednom uzviku hrvatskoga vojnika zaključano je čitavo jedno vrijeme sa svojim jezikom, strahovima, i emocijama. Pozornica tog uzvika bilo je bojno polje negdje u Ugarskoj 1603. gdje četu Hrvata predvodi francuski časnik, budući maršal Bassompierre, koji naređuje kopljanicima da odu u izvidnicu. Hrvati ga poslušaju, ali se nakon nekoliko trenutaka prestravljeni i zadihani vraćaju: „Heu, domine, adsunt Turcae!“ Znao je francuski plaćenik vrlo dobro da su Turci uz granicu, uostalom zbog njih je i došao u nesigurno Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo, ali on nije znao, i zato je zapisao taj događaj, da u toj čudnoj zemlji čak i polupismeni vojnici govore latinskim jezikom.“ (str. 263)

Između ta dva međaša putujemo s autorom ove knjige bujicom hrvatske povijesti, poglavito one umne, ali i one maloumne pa katkad i bezumne. Iz stranice u stranicu nižu se pred nama, vrtoglavo, ljudi koji su htjeli mijenjati svijet, a najčešće nisu mogli promijeniti ni vlastitu zajednicu, pisci i sanjari, od spomenutog Benje i Nikole Modruškog, preko cijele generacije učitelja, što domaćih ljudi, što Talijana koji su krstarili gradovima našeg priobalja, ali i sjajni umovi unutrašnjosti, od kojih će neki, poput Ivana Viteza od Sredne ili Ivana Česmičkog postati najbliži povjerenici kralja Matije Korvina i svoju karijeru graditi na budimskom dvoru, do velikih imena koje znade svaki školarac, Marulića, Držića, Lučića, Petrića (Novak se priklanja prezimenu Petrišević), Ranjine, obojice Vrančića...

No riječ putovanje koju sam upotrijebio da opišem način na koji sam osobno doživio ovu knjigu poprilično je eufemistična. Prije bi se furiozni ritam ove knjige mogao nazvati raftingom s obzirom na stalnu promjenu pejzaža kroz koji jurimo, neočekivane brzace i mirnije vode, kaskade i zavoje, plićake i dubine.

I tokom tog putovanja naš nas vodič stalno obasipa bujicom podataka, veza i referencija, neprekidno ono što pripovijeda stavlja u kontekst koji daleko nadilazi samo područje kojim se bavi, barata tako golemom količinom podataka – većinom krucijalnih, ali i sasvim bizarnih, poput kakve *historia arcana* – koje

jedva možemo posložiti u senzacijama uznemiren um.

I stoga se doista divim američkim studentima kojima je Prosperov Novak održao ta predavanja (premda ni iz strukture knjige ni iz kakve napomene ne doznajemo koliko ih je bilo), jer premda ponešto znam o razdoblju o kojem pripovijeda, moram priznati da silina pripovijedanja, a Prosperov Novak piše kako govori, odnosno govori kako piše, pa si mogu imaginirati ta predavanja, taj *impetus orationis* prijeti da sasvim zaguši slušatelja/čitatelja. U tiskanom tekstu to se moglo izbjeći podnaslovima, marginalnim natuknicama, jasnijom strukturom, što u izgovorenu obliku nije bilo moguće. Ono što jednako tako nedostaje u ovoj knjizi, premda možda nije zamišljena kao znanstveni priručnik (premda ne znam zašto to ne bi bila?), su indeksi. Uz pregled spomenutih imena i spomenutih naslova tekstova, sama bi golema građa bila, za nas laike, neusporedivo preglednija.

No ono što mene osobito raduje u ovom tekstu to je nedvojbeno i posvje jasno postavljanje latinskoga jezika, kao nacionalnog i internacionalnog komunikacijskog koda, u prvi plan pripovijedanja i što je višejezičnost hrvatske književnosti toga doba prestala biti, bar u ovoj knjizi, sustav ograda, već se uzima kao jednostavna i neporeciva činjenica. Pisanje na latinskom, talijanskom i hrvatskom jeziku sastavni su dijelovi hrvatskog književnog opusa renesanse i tko nije u stanju s tim se problemoj uhvatiti u koštac bolje je da se ne bavi njime. Većina naime pogleda na hrvatsku književnost tek stidljivo priznaje hrvatski latinizam kao (izuzetno važan) faktor hrvatske duhovnosti, a u pouci hrvatskoga jezika to je samo fusnota.

Prosperov je Novak tu jednostranost sasvim otklonio naprosto jer se okrenuo autorima i tekstovima, odnosno književnim fenomenima svjestan da je latinski bio i ostao kolijevkom hrvatske književnosti i da je odigrao ključnu ulogu u njezinu oblikovanju.

Današnji laički pogled na hrvatsku književnost toga vremena – ako uopće postoji kao posljedica dosade na nastavi hrvatskoga jezika – uglavnom je pogled na djela pisana hrvatskim jezikom, a i onda kad postoji kakva takava svijest o širini, naprimjer, Marulićeva opusa u kojem je hrvatski tekst izuzetak, onda se sve ono što je Marulića činilo europskom književnom zvijezdom (*De institutione bene vivendi*) uzima tek kao suhoparna činjenica.

Stoga je ovdje dobro ponovo citirati dio što sam ga već citirao na početku teksta te sam završetak Vježbanja renesanse Slobodana Prosperova Novaka:

„...ali on nije znao, i zato je zapisao taj događaj, da u toj čudnoj zemlji čak i polupismeni vojnici govore latinskim jezikom. U vojničkom uzviku straha kao da umire stoljeće koje je počelo s nadom i optimizmom, stoljeće u kojemu je uz pomoć latinskoga jezika vraćeno samopouzdanje cijeloj zajednici i narodu. Taj je narod upravo uz pomoć klaslične kulture na moderan način uspostavio svoj jezični i nacionalni identitet, u okviru tog identiteta zasnovao zatim autonomiju vlastite književnosti, svom jeziku, tada čak i skupini hrvatskih jezika, dao dignitet što ga je posjedovao i latinski, te uz pomoć klasične kulture do potrebne mjere laicizirao svoj kulturni prostor, postavivši mu geografski i povijesni okvir.“ (str. 263.)

Stoga ova knjiga jednako tako treba doći u ruke i kroatistima i klasičnim filozofima odnosno stručnjacima za latinski jezik, onim prvima da dobiju potpuniju sliku objekta svoga stručnog interesa, a ovima drugima kao podsjetnik na ono što znaju ili bi trebali znati.

Uživajte u čitanju.